

Мовна політика:

анотований бібліографічний список

2023. – Вип. 10. – 21 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Білорусько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення / [І. Паршин та ін. ; відп. ред. І. Патер ; передм. І. Соляра ; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк] ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2021. – 453 с. : іл., табл. – (Цільова програма наук. дослідж. НАН України "Соціокультурний простір України у формуванні національної стратегії: територіальні ідентичності, ідентифікаційні символи, ментальні практики"). **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ70165** Охарактеризовано процес формування українсько-білоруського кордону крізь призму суспільно-політичних і військових процесів. Висвітлено проблеми формування етнічної ідентичності (самоідентифікації) населення українсько-білоруського пограниччя. Проаналізовано значення кордону в щоденних практиках мешканців прилеглих територій, вплив соціокультурних, суспільно-політичних чинників на українсько-білоруські відносини. Вказано на особливості трансформації сприйняття кордону після відновлення української та білоруської державності.

2. Буняк В. У Вовчанську на Харківщині відновили українське цифрове мовлення [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 4 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням начальника Харківської ОВА Олега Синєгубова, у деокупованому місті Вовчанськ на Харківщині відновили доступ місцевих мешканців до українського теле- та

радіомовлення. Так, на 37-му частотному каналі в цифровому форматі DVB-T наразі працюють канали «UA Перший» і «Дім», а також «Українське радіо» і «Промінь». Олег Синєгубов подякував працівникам Харківської філії Концерну радіомовлення, зв'язку та телебачення, співробітникам обласного управління СБУ, Нацполіції та всім причетним до відновлення українського мовлення у Вовчанську. Він також додав, що в адміністрації ретельно моніторять ситуацію з безперебійним доступом до об'єктивної інформації та працюють над відновленням українського мовлення на всіх деокупованих територіях Харківщини.

Текст:

<https://detector.media/infospace/article/217692/2023-10-04-u-vovchansku-na-kharkivshchyni-vidnovyly-ukrainske-tsyfrove-movlennya/>

3. В Археологічному музеї Нікосії запрацював український аудіогід [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 12 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що в Археологічному музеї Нікосії, найбільшому музеї Кіпру, запрацював ювілейний, 70-ий україномовний аудіогід. Про це дружина Президента України Олена Зеленська повідомила у Фейсбуці. “Вдячна колезі – першій леді Кіпру Філіппі Карсері, пану міністру культури Кіпру, представникам музею, представникам Посольства України за цю можливість, яка дарує нашим культурам спільну мову”, - заявила Зеленська. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3773088-v-arheologicnomu-muzei-nikosii-zpracuvav-ukrainskij-audiogid.html>

4. В Україні дозволили писати з малої літери топоніми «росія» і «москва» [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. За повідомленням Національної комісії зі стандартів державної мови, в Україні написання слів «росія», «москва» тощо офіційно дозволили писати з малої букви у неофіційних текстах. З малої літери також дозволили писати «російська федерація», «московія», «московське царство», «російська імперія», «державна дума рф». Рішення ухвалили, спираючись на офіційні листи від Інституту української мови НАН України

й Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Повідомлено, що Міністерство культури та інформаційної політики (МКІП) України запропонувало писати слова «кремль» і «путін» з малої літери. Текст: <https://chytomo.com/v-ukraini-dozvolyly-pysaty-z-maloi-litery-toponimy-rosiia-i-moskva/>

5. Гірак Г. Вступ - 2024: до яких випробувань готуватися майбутнім вступникам [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 28 верес. — Електрон. дані. Зазначено, що 2024-ий буде третім роком, коли через повномасштабне вторгнення РФ неможливо провести повноцінне зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) – тому його замінили на національний мультипредметний тест (НМТ). Розглянуто, яким він буде наступного року. За словами голови Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань освіти, науки та інновацій Сергія Бабака, про те, яким буде НМТ у 2024 р. та чого чекати вступникам, ітиметься у законі, що наразі перебуває на етапі реєстрації й опрацьовується парламентарями. Як повідомили на пресконференції в Міністерстві освіти і науки «Вступні випробування у 2024 році: чого очікувати», основним нововведенням НМТ-2024 є тестування з чотирьох предметів, три з яких - українська мова, історія України та математика - є обов'язковими. Право вибору ще одного предмета - за вступником. Українська мова є необхідним іспитом для всіх спеціальностей. Окрему увагу на пресконференції приділили обговоренню Державної підсумкової атестації (ДПА) для учнів IV, IX і XI класів. Указано, що пропозиції щодо Вступу – 2024, котрі обговорювались на пресконференції, закладені у законопроект і чекають на підтримку народних депутатів. Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4627318-vstup-2024-do-yakyykh-vyprobuvan-hotuvatysia-maibutnim-vstupnykam>

6. Державну мовну програму готуються представити до Дня української писемності та мови [Електронний ресурс] // Голос України. –

2023. – 4 жовт. [№ 199]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремінь під час засідання Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики закликав парламент посилити контроль над процесом упровадження державної Програми сприяння опануванню української мови. Зауважено, що цього року вперше цей день відзначатимуть не 9 листопада, а 27 жовтня. У зв'язку із цим Тарас Кремінь звернувся до голови Комітету ВР України з питань гуманітарної та інформаційної політики Микити Потураєва з проханням посприяти в тому, щоб цей день відбувся із традиційним радіодиктантом, конкурсом Ящика і відповідно з системою тих заходів, за які держава несе «пряму відповідальність в контексті утвердження української мови як мови єдиної державної і як мови, якою хочуть спілкуватися мільйони в усьому світі». Він подякував народним депутатам за особливу увагу до мовних питань. «Мовна політика потребує значних і суттєвих коригувань та відповідно належної підтримки», — наголосив Т. Кремінь під час заходу. За його словами, нині держава виділяє достатньо коштів для функціонування інституції мовного омбудсмена та додав, що нині активно ведуться дискусії стосовно відновлення застосування української на деокупованих територіях. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374121>

7. Єрмачкова О. Є. Питання мовної гри [Електронний ресурс] / О. Є. Єрмачкова // Молодий вчений. – 2023. – № 7. – С. 53-56. Розглянуто явище мовної гри, яка стала трендом сучасної гуманітарної науки, посівши значне місце у різних дискурсах мови (розмовний, публіцистичний, рекламний, політичний дискурси, художня література, дискурс Інтернету та телебачення). Наведено погляди філософів, культурологів, а також лінгвістів як зарубіжних, так і вітчизняних на цю проблематику. Висвітлено різні підходи до визначення поняття мовної гри (як «маніпулятора», «порушення норми», «прояву креативності» тощо), починаючи з

родоночальника цього терміна у філософії – Л. Вітгенштейна, у лінгвістиці – Т. О. Грідіної. Проаналізовано приклади мовної гри в українських засобах масової інформації (ЗМІ) та рекламних слоганах. Текст :

<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5901/5772>

8. Здоровило Т. Телеканали повинні припинити практику двомовності в ефірах – Кремінь [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. *Йдеться про повідомлення пресслужби Уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя з приводу численних звернень громадян щодо використання недержавної мови в ефірі деяких телеканалів. Зазначено, що Т. Кремінь закликав припинити практику українсько-російської двомовності в ефірах і нагадав про рішення Конституційного Суду України від 2021 р., у якому наголошено, що "застосування режиму двомовності в публічному просторі шляхом змішування української мови з будь-якою іншою, зокрема коли телевізійне мовлення або радіомовлення у звуковій формі здійснюється одночасно двома мовами - українською та іншою, що не тільки становить порушення права громадянина України на одержання інформації державною мовою, а й спричиняє зовнішнє звуження простору вживання української мови, підриває зсередини саму її систему, спотворює її структуру, створює ґрунт для її внутрішнього розкладу, зумовлюючи її занепад".* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/178779/>

9. Ігнатова І. Рада виконала одну з вимог для членства в ЄС: ухвалено закон про нацменшини [Електронний ресурс] / Ірина Ігнатова // Focus.ua : [вебсайт]. – 2023. – 21 верес. — Електрон. дані. *Йдеться про те, що "Євроінтеграційний" законопроект № 9610 про національні меншини було ухвалено Верховною Радою України (ВР України) 21 вересня, про що повідомив депутат ВР Ярослав Железняк. Зазначено, що закон про нацменшини є однією з основних вимог для початку переговорів про вступ України до Європейського Союзу (ЄС). У грудні 2022 р. його вже ухвалили в цілому, але Венеціанська комісія рекомендувала переглянути низку положень,*

більшість із яких стосуються використання мов національних меншин. Наголошено, що в законі передбачено обмеження прав і свобод національних меншин "в інтересах нацбезпеки, територіальної цілісності та громадського порядку, для запобігання заворушенням або злочинам". Текст: <https://focus.ua/uk/politics/594147-rada-vikonala-odnu-z-vimog-dlya-chlenstva-v-yes-uhvaleno-zakon-pro-nacmenshini>

10. Книжки українською можна знайти і в південнокорейських бібліотеках [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у Південній Кореї посол України Дмитро Пономаренко та його дружина Олена, а також директорка бібліотеки «Бедарі» в м. Пхьонтек Ю Хьон Мі урочисто відкрили українську книжкову полицю. Про це посольство України в Республіці Корея повідомило на своїй фейсбук-сторінці. Проєкт реалізували під патронатом Першої Леді України Олени Зеленської. Добірка представлених українських книжок включає видання про історію, культуру, традиції, кухню та туристичні місця України, а також дитячу літературу українською, корейською та англійською мовами. Це вже друга українська книжкова полиця у Республіці Корея — перша була відкрита у Центральній муніципальній бібліотеці Сеула у вересні 2022 року, а 2023 — у найбільшому культурному центрі Сеула з'явився україномовний аудіогід. Текст: <https://chytomo.com/knyzhky-ukrainskoiu-mozhna-znajty-i-v-pivdennokorejskykh-bibliotekakh/>

11. Літературно-перекладацький фестиваль TRANSLATORIUM потребує фінансової підтримки [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що TRANSLATORIUM — це єдиний на сьогодні літературно-перекладацький фестиваль в Україні, присвячений художньому перекладу та приурочений до Міжнародного дня перекладу. З 2017 р. він щороку відбувається у м. Хмельницький наприкінці вересня — на початку жовтня. Місія фестивалю — популяризація літератури й перекладу шляхом проведення культурної події задля розвитку

професійної спільноти загалом та кожної людини зокрема. Нагадано, що 2022 р. TRANSLATORIUM представив українську програму на фестивалі перекладу в Німеччині «Translationale Berlin». Текст: <https://chytomo.com/literaturno-perekladatskyj-festyval-translatorium-potrebuie-finansovoi-pidtrymky/>

12. Мельник Р. В Ужгороді перевіряють, якою мовою виконані вилучні вивіски та реклама [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. Подано інформацію, що в Ужгороді розпочали перевірку вивісок у центральній частині міста на відповідність Закону про державну мову. Про це повідомив Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень, після звернення якого й почали перевірку. За словами Т. Кременя, вивіски, таблички, інші носії інформації для загального ознайомлення, а також зовнішня реклама, виконані лише недержавною мовою, мають бути демонтовані. Він наголосив, що дотримання Закону про державну мову в населених пунктах є прямим обов'язком місцевої влади. Раніше Т. Кремень звернувся до керівництва Ужгородської міської ради з вимогою усунути відповідні порушення на території міста. Мовний омбудсман нагадав, що в травні цього року в Ужгороді затвердили Програму розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя Ужгородської міської територіальної громади на 2023 –2025 роки. Загальний обсяг фінансування програми з міського бюджету становить 4067 тис. грн, з яких 1289 тис. передбачено вже на 2023 р. Текст: <https://detector.media/infospace/article/217118/2023-09-21-v-uzhgorodi-pereviryat-yakoyu-movoyu-vykonani-vyluchni-vyvisky-ta-reklama/>

13. Мельник Р. В Україні створять державний банк українських шрифтів [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що Міністерство культури та інформаційної політики (МКІП) планує

створити банк українських шрифтів та відмовитися від використання російських. Про це йшлося 18 вересня на засіданні Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики. Парламент планує відмовитись від використання у своїх внутрішніх документах російського шрифту «Іжиця» та похідних від нього. На його зміну в проєкті постанови ВР України запропоновано впровадити дизайнерський шрифт «Воля». Його розробила українська шрифтова дизайнерка Марчела Можина на базі літерацій головного художника УПА Ніла Хасевича. Шрифт «Volja» — це церемонійний шрифт Збройних сил України (ЗСУ). Його використовують для лазерного гравіювання, оформлення почесних грамот, подяк, посвідчень до нагород тощо. Офіційним шрифтом для ЗСУ став UAF Sans. Ним оформлюють, наприклад, зведення про втрати ворога.

Текст:

<https://detector.media/infospace/article/217024/2023-09-19-v-ukraini-stvoryat-derzhavnyy-bank-ukrainskykh-shryftiv/>

14. Мельник Р. Верховна Рада ухвалила правки до закону про нацменшини [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що Верховна Рада України (ВР України) у другому читанні прийняла законопроект про зміни до Закону «Про національні меншини (спільноти) України». За відповідний законопроект № 9610 проголосували 318 народних депутатів. Законопроект враховує деякі рекомендації Венеціанської комісії. Зокрема документ закріплює оновлене визначення «національні меншини (спільноти)», що базується на основі інклюзивного підходу та відповідної Рамкової конвенції про захист національних меншин 1995 р. Оновлений Закон дає більш інклюзивне визначення нацменшин, дозволяє використання їхніх мов у рекламі, публічних заходах чи при наданні допомоги та уточнює критерії використання мов нацменшин у місцях їхнього компактного проживання.

Текст: <https://detector.media/infospace/article/217129/2023-09-21-verkhovna-rada-ukhvalyla-pravky-do-zakonu-pro-natsmenshyny/>

15. Мельник Р. Тарас Кремень закликав національні телеканали припинити практику двомовності в ефірі, не чекаючи поки норма закону ввійде в дію [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. Зазначено, що Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень звернувся до мовників загальнонаціональних телевізійних каналів із проханням розглянути можливість достроково забезпечити реалізацію положень Закону України «Про медіа» щодо застосування державної мови в ефірі телевізійних медіа. Про це він повідомив у фейсбуці, «реагуючи на численні звернення громадян». Йдеться про застосування виключно української мови або здійснення дублювання, озвучення або переклад українською мовою із застосуванням синхронного або послідовного перекладу виступів і реплік учасників програм, які використовують російську мову. «Зараз чинне законодавство України дозволяє використання недержавної мови в прямому телеефірі україномовних програм. Але враховуючи збройну агресію російської федерації проти України, історичне рішення Конституційного Суду, а також важливість реалізації прав громадян України на отримання інформації державною мовою, пропоную телеканалам, не чекаючи липня 2024 року, використовувати виключно українську мову у своїх ефірах», — зазначив Т. Кремень. Нагадано, що з 01.01.2024 за ст. 40 та п. 4 розд. X Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про медіа», телеканали, які мають ліцензію на загальнодержавне мовлення, повинні транслювати програми державною мовою, включаючи фільми, не менше 90 % загального часу ефіру між 7:00 і 18:00, а також між 18:00 і 22:00 годинами. Текст: <https://detector.media/infospace/article/217936/2023-10-11-taras-kremin-zaklykav-natsionalni-telekanaly-prypynyty-praktyku-dvomovnosti-v-efiri-ne-chekayuchy-poky-norma-zakonu-vviiyde-v-diyu/>

16. Мельник Р. Українську мову у школах Криму не вивчають навіть факультативно [Електронний ресурс] / Роман Мельник // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням Постійного представництва Президента України в Автономній Республіці Крим (АРК), російські загарбники послідовно витісняють українську мову із системи освіти в тимчасово окупованому Криму. «У школах окупованого Криму вивчення української мови не пропонують вже навіть факультативно, як це було в минулі роки окупації», — йдеться у повідомленні. Як інформує Представництво, попри те, що українська та кримськотатарська разом із російською оголошені окупантами в Криму державними мовами, «їх послідовно вичавлюють із системи освіти півострова».* Текст: <https://detector.media/infospace/article/217944/2023-10-11-ukrainsku-movu-u-shkolakh-krymu-ne-vyvchayut-navit-fakultatyvno/>

17. МКІП представить до Дня української писемності державну програму розвитку української мови [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що Міністерство культури та інформаційної політики (МКІП) до Дня української писемності представить державну цільову програму розвитку і поширення української мови. Про це повідомив очільник МКІП Ростислав Карандеєв під час зустрічі з уповноваженим із захисту державної мови Тарасом Кремінем. «Державна програма зміцнить статус української мови, а також дасть можливість створити дієві механізми її захисту й розвитку. Це, зокрема, відкриття мережі курсів з вивчення української мови та багато іншого», — зазначили в Міністерстві. Під час зустрічі Р. Карандеєв обговорив із Т. Кремінем співпрацю в межах підготовки проєкту програми і спільні дії до Дня української писемності та мови.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3770942-mkip-predstavit-do-dna-ukrainskoi-pisemnosti-derzavnu-programu-rozvitku-ukrainskoi-movi.html>

18. Мовний омбудсмен з початку року отримав більш як три тисячі скарг [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. Вказано, що за дев'ять місяців 2023 р. на адресу Уповноваженого із захисту державної мови надійшло 3015 звернень громадян про порушення мовного закону. Про це повідомила пресслужба мовного омбудсмена. "Найбільше повідомлень громадян стосувалися порушення законодавства про державну мову у м. Київ (1109 звернень), Харківській (448), Одеській (388), Дніпропетровській (233), Київській (125), Миколаївській (46), Запорізькій (51), Полтавській (44) та Львівській (42) областях", - ідеться у повідомленні. Зазначено, що найбільше повідомлень про порушення мовного закону стосується мови інтернет-представництв (842), обслуговування (492), реклами та вивісок (436). За результатами розгляду звернень громадян уповноваженим вжито заходів реагування, серед яких - проведення державного контролю та накладення на порушників санкцій, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3770504-movnij-ombudsmen-z-pocatku-roku-otrimav-bils-ak-tri-tisaci-skarg.html>

19. Мусхаріна В. "Лінгвоцид як один з інструментів рашизму»: мовному спротиву російській агресії був присвячений "круглий стіл" [Електронний ресурс] / Валерія Мусхаріна // Україна молода. – 2023. – 20 верес. – Електрон. дані. Йдеться про "круглий стіл" "Лінгвоцид як один з інструментів рашизму", проведений 14 вересня 2023 р. в київському Медіацентрі ДП "Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв". Учасники заходу у своїх виступах наголошували, що лінгвоцид, який сьогодні застосовує Росія до української мови, — це свідоме і цілеспрямоване знищення, яке давно почалося й ретельно готувалося, а в період повномасштабної війни загострилося як ніколи та вийшло назовні. Подано тези виступів на засіданні Надзвичайного і Повноважного Посла, міністра закордонних справ України (2007- 2009 рр.), керівника Центру

дослідження Росії, проректора Київського університету ім. Бориса Грінченка, співавтора видання "Заборонити рашизм" Володимира Огризка, мовознавиці, професорки, фахівчині в галузі соціолінгвістики, історії української літературної мови, стилістики, ономастики Лариси Масенко, директора Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України Миколи Жулинського, Уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя, Надзвичайного і Повноважного Посла України, науковця Національного педагогічного університету ім. Михайла Драгоманова та співавтора видання "Заборонити рашизм" Бориса Гуменюка. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3873/188/178295/>

20. На Кіпрі відкрили шосту Українську книжкову полицку [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 2 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням Посольства України в Республіці Кіпр, в Українському Домі у м. Пафос офіційно відкрили вже шосту Українську книжкову полицку на Кіпрі. «Посольство продовжує працювати над тим, щоб українська книжка була доступною для українців по всьому острову», – наголосили у диппредставництві. Нагадано, що 4 вересня у бібліотеці Кіпрського університету Посол Руслан Німчинський разом із Ректором Університету паном Тасосом Хрістофідесом офіційно відкрили п'яту Українську книжкову полицку на Кіпрі. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3768632-na-kipri-vidkrili-sostu-ukrainsku-knizkovu-policku.html>

21. На кожному фестивалі зараз чекають українські фільми - режисер Санін [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 18 верес. – Електрон. дані. Вказано, що завдяки державній підтримці кіноіндустрії за останні 10 років вдалося створити "портрет українського національного кіно". Таку думку висловив режисер Олесь Санін у програмі «Укрінформ: вечірній стрім». «Україна і раніше отримувала нагороди на фестивалях, але це були поодинокі випадки. А зараз кожен фестиваль чекає на українські картини, на нових українських режисерів. Тож ще до

повномасштабного вторгнення з'явився портрет нового українського національного кіно», - зазначив О. Санін. Режисер зауважив, що близько 10 років тому держава почала підтримувати національне кіновиробництво через програми фінансування, а також завдяки прозорим механізмам розподілу коштів через пітчінги та Державне агентство з питань кіно. Своєю чергою генеральний директор Одеського міжнародного кінофестивалю Анна Мачух наголосила, що програма державного фінансування кіно була однією з найбільших у Європі, і завдяки цьому Україна зараз має якісні фільми. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3762956-na-koznomu-festivali-zaraz-cekaut-ukrainski-filmi-reziser-sanin.html>

22. На міжнародному книжковому фестивалі у Будапешті працював український стенд [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 3 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Товариство Української культури в Угорщині вже вдруге представило на 28-му Будапештському міжнародному книжковому фестивалі українську національну менишину, що активно працює над поширенням та популяризацією українських видань в Угорщині та світі. Зауважено, що цьогоріч співорганізатором українського стенда стала Фундація української книги в Угорщині «UNABOOK». На українському стенді Товариства було представлено її культурні здобутки, книги, видані українською громадою в Угорщині. На стенді також було представлені і англо- українськомовні видання з України. Офіційними партнером українського стенда виступили Посольство України в Угорщині, депутат Закарпатської обласної ради Наталія Штефуца, Столичне Самоврядування Українців в Угорщині, Перша українська бібліотека ім. Маркіана Шашкевича в Угорщині (заснована ТУКУ), Товариство «UNE» та декілька видавництв з України, зокрема «Ранок», «Антологія» і друкарня «Соцінтел», які передали безкоштовно цінні англо- і українськомовні видання, у тому числі книги шрифтом Брайля.

Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3769322-na-miznarodnomu-knizkovomu-festivali-u-budapesti-pracuvav-ukrainskij-stend.html>

23. Нову дату проведення радіодиктанту національної єдності повідомило Суспільне [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 3 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що 27 жовтня, у День української писемності та мови, який, згідно з указом Президента України Володимира Зеленського, відтепер відзначатиметься саме цього дня, відбудеться радіодиктант національної єдності. Про це йдеться на корпоративному сайті «Суспільного». Радіодиктант національної єдності був започаткований командою «Українського радіо» у 2000 р. задля єднання навколо мови. І відтоді став щорічним найбільшим флешмобом, який об'єднує українців і знавців української мови по всьому світу. Суспільне мовлення транслює радіодиктант на всіх платформах: телебаченні, радіо та диджиталі.*

Текст: <https://stv.detector.media/suspilna-korporatsiya/read/8016/2023-10-03-novu-datu-provedennya-radiodyktantu-natsionalnoi-iednosti-povidomylo-suspilne/>

24. Окупанти завезли на Херсонщину ще понад 4 тисячі пропагандистських книжок [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. *За повідомленням Центру національного спротиву (ЦНС), на тимчасово окуповану частину Херсонщини росіяни завезли понад 4000 примірників пропагандистської літератури. У центрі зазначили, що ці книжки привезли з Рязанської області, а згодом розподілили між бібліотеками Херсонщини. «Книги розміщують замість українських, які ворог вилучає з фондів та знищує у кращих традиціях нацизму», — написали в ЦНС. Нагадано, що в серпні 2023 р. росіяни завезли та територію Херсонщини сім тонн пропагандистської літератури. Цього літа пропагандистську літературу завозили й на окуповану територію Запоріжжя та Луганщини.* Текст: <https://chytomo.com/okupanty-zavezly-na-khersonshchynu-shche-ponad-4-tysiachi-propahandystskykh-knyzhok/>

25.   Порушення мовного закону усунули більш як тисяча інтернет-ресурсів – Кремінь [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 5 жовт. – Електрон. дані. За зверненням Уповноваженого із захисту державної мови понад 1000 інтернет-ресурсів усунули порушення мовного закону, водночас 510 не виконали вимогу. При цьому понад 70 % сайтів-порушників всупереч вимогам законодавства не вказують відомості про суб'єкти, представництвами яких вони є. "Оновлений перелік інтернет-представництв, де не вдалося встановити суб'єкт господарювання, буде направлений до Національної поліції та Державної податкової служби для встановлення даних порушників та притягнення їх до відповідальності. Щодо сайтів-порушників, які містять необхідні дані про суб'єкт господарювання, вживаються додаткові заходи реагування, у тому числі щодо притягнення власників до відповідальності на підставі Кодексу України про адміністративні правопорушення", - зауважив Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремінь. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3770011-porusenna-movnogo-zakonu-usunuli-bils-ak-tisaca-internetresursiv-kremin.html>

26.   російське вторгнення кардинально змінило мовний ландшафт країни [Електронний ресурс] // Голос України. – 2023. – 11 жовт. [№ 204]. – Електрон. дані. Як повідомив Уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремінь, наближається 27 жовтня — День української писемності та мови, і цьогогоріч в Україні та поза її межами відбуватиметься багато різноманітних заходів із популяризації української мови. Серед них і Всеукраїнський радіодиктант національної єдності. «Українська — це основа нашої національної ідентичності, національної безпеки, запорука нашого єднання і переможного майбутнього. Українська — мова нашої Перемоги», — написав омбудсман. Водночас Т. Кремінь наголосив, що війна кардинально змінила мовний ландшафт України, та відзначив такі тенденції: остаточний перехід більшості громадян на

українську, прискорена дерусифікація публічного простору, зміцнення самосвідомості незламної нації. За його словами, нині знищуються залишки імперського минулого, деколонізується гуманітарна сфера, а також визначаються пріоритети, котрі мають виразний національний характер.

Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374282>

27. Скирта А. А. Українська нація як підтвердження української державності [Електронний ресурс] / А. А. Скирта // Юрид. наук. електрон. журн. – 2023. – № 8. – С. 40-43. *Висвітлено погляди українського історика Івана Лисяка-Рудницького щодо основних складових національного державотворення. З огляду на складність та іноді плутанину у визначенні термінів «народ» і «нація» подано інтерпретацію та трактування цих понять І. Лисяком-Рудницьким. Показано відмінність між двома термінами та їх значення для державотворчих процесів. Зважаючи на історію українського державотворення, проаналізовано часовий простір у межах якого відбувалося формування українського народу та української нації. І. Лисяк-Рудницький аргументовано доводить, що народ постає раніше ніж нація. Народ формується на фундаменті спільної мови і культури. Досліджено етніми «Україна» і «українець» та надано відповідь на питання, чому наша держава на відміну від Білорусії та Росії не містить в своєму етновизначальному терміні коріння від слова «Русь». Акцентовано увагу на питанні щодо розмежування таких термінів як: «руський» і «російський». З'ясовано, що Московське князівство одноособово «привласнило» собі назву «Русь», з якого пішла назва «Росія» та назву «русин», з якого пішла назва «руський». Через це впродовж усього шляху національного державотворення можна побачити спроби пошуку українцями свого етновизначального терміна: від малоросів до українців.*

Текст: http://www.lsej.org.ua/8_2023/6.pdf

28. Сливенко О. Як Росія розмиває реальність за допомогою новомови: «російська весна» [Електронний ресурс] / Орест Сливенко //

Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. Зазначено, що термін «російська весна» не новий, сягає корінням середини XIX ст., коли Європою прокотилася серія національних рухів, які боролися проти реакційних монархій, — «весна народів». У новітній історії схожу назву отримали події початку 2010-их рр., коли в арабських країнах відбувалися масові протести, а подекуди й повноцінні революції проти авторитарних режимів. Іронічно, що російські політтехнологи створили термін за аналогією з цими революціями. Йдеться про чергову підміну понять, яка властива ідеологам російського імперіалізму. «Весна народів» і «арабська весна» були демократичними народними рухами, які вели свої нації до прогресивних змін. Російський агітпроп використовує термін «російська весна» до зрежисованих Кремлем подій лютого - травня 2014 р., які призвели до анексії Криму та проголошення маріонеткових квазідержавних утворень на сході України. «Російська весна» була організованою Кремлем спецоперацією, яка поширювала на захоплених територіях авторитаризм, а в окупованій частині Донбасу створила справжнісінькі військові диктатури (хунти). Текст: <https://disinfo.detector.media/post/yak-rosiia-rozmyvaie-realnist-za-dopomohoiu-novomovy-rosiiska-vesna>

29. Стало відомо, хто напише та читатиме Радіодиктант національної єдності [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням корпоративного сайту «Суспільного», авторкою тексту Радіодиктанту національної єдності стане поетеса, перекладачка, письменниця, лауреатка Шевченківської премії Катерина Калитко, а читатиме його актор, театральний режисер, виконавець ролі брата Олекси Довбуша в популярному фільмі «Довбуш» Олексій Гнатковський. Радіодиктант національної єдності цьогогоріч відбудеться 27 жовтня — у День української писемності та мови. До методичної роботи над Радіодиктантом уже традиційно долучиться мовознавиця, докторка філологічних наук Лариса

Масенко. Зауважено, що Радіодиктант національної єдності проводиться вже 23-й рік поспіль. Текст: <https://stv.detector.media/suspilna-korporatsiya/read/8028/2023-10-11-stalo-vidomo-khto-napyshe-ta-chytatyme-radiodyktant-natsionalnoi-iednosti/>

30. Тараненко О. Російсько-українська війна і українська мова (попередні спостереження) [Електронний ресурс] / Олександр Тараненко // Мовознавство. — 2023. — № 4. — С. 3-23. *Йдеться про посилення тенденцій у напрямі подальшої дерусифікації української літературної мови. Зазначено, що у мовній практиці різних кіл українськомовного соціуму і в словниках та інших нормативних довідниках з української мови, а також у відповідних нормативних актах органів центральної і місцевої влади ще більшою мірою в цей час стало виявлятися прагнення, досить виразне ще від початку 1990-их рр., до повнішого усунення слідів впливів російської мови на різних рівнях структури української літературної мови.* Текст: https://movoznavstvo.org.ua/index.php?option=com_attachments&task=download&id=1304

31. 36 % українців досі «все одно», якою мовою читати книжки [Електронний ресурс] // Читомо : [вебсайт]. – 2023. – 12 жовт. – Електрон. дані. *Зазначено, що про це свідчать результати всеукраїнського соціологічного дослідження в межах проєкту «Підтримка промоції читання в Україні», проведеного на замовлення ГО «Форум видавців» та Українського інституту книги (УІК). Зауважено, що у 2023 р. для 36 % українців немає різниці, якою мовою читати книжки. Проте, у порівнянні з 2018 р., коли ця частка складала 45 %, простежується тенденція до зростання усвідомленості при виборі мови контенту. Загалом відзначають зростання популярності української мови й падіння «престижності» російської.* Текст: <https://chytomo.com/36-ukraintsiv-dosi-vse-odno-iakoiu-movoju-chytaty-knyzhky/>

32. У Казахстані збільшать обсяг державної мови на радіо і телебаченні до 70 % [Електронний ресурс] // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2023. – 8 жовт. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що у Казахстані планують збільшити обсяг телерадіомовлення державною мовою до 70 %. За словами міністерки культури та інформації Аїди Балаєвої, ця норма закладена в законопроекті «Про масмедіа», який передбачає, що з 2025 р. частка казахської мови у телерадіомовленні щороку зростатиме на 5 %. Варто зазначити, що згідно з конституцією Казахстану, державною мовою країни є казахська. Російська ж має статус «офіційної» і може також використовуватися у держустановах й органах місцевого самоврядування (ОМС).* Текст:

<https://detector.media/infospace/article/217809/2023-10-08-u-kazakhstani-zbilshat-obsyag-derzhavnoi-movy-na-radio-i-telebachenni-do-70/>

33. У межах акції «Українським дітям - українську книгу» передали вже понад 800 тисяч книжок [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 21 верес. – Електрон. дані. *За повідомленням Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП), у межах акції «Українським дітям - українську книгу» в Україні та її межами вже передали понад 800 тис. книжок. Головна мета ініціативи — максимально забезпечити читачів українськими книгами незалежно від вимушеного місця перебування. «За цей час: понад 800 тис. українських книг доставлено Україною та ще у понад 25 країн», - йдеться у повідомленні. Також, встановлено близько 300 полицок для книг; подолано понад 600 тис. км з українськими книгами; замінено понад 50 тис. російської літератури в регіонах України, а саме в Рівному, Одесі, Черкасах.* Текст:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3764263-u-mezah-akcii-ukrainskim-ditam-ukrainsku-knigu-peredali-vze-ponad-800-tisac-knizok.html>

34. Українська книжкова полицка з'явилася у Стамбулі [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 5 жовт. –

Електрон. дані. За повідомленням Генерального консульства України в Стамбулі, у Стамбульському університеті 4 жовтня офіційно відкрили другу книжкову полицку в Туреччині. «Це дуже символічно, адже саме в Стамбульському університеті функціонує перша і єдина в Туреччині спеціальність української мови і літератури. Створення Української книжкової полицки в університеті є важливим кроком у сприянні культурному обміну та популяризації української літератури серед студентів та співробітників університету», – зазначив генеральний консул України Роман Недільський на урочистому відкритті. До заходу долучились викладачі та студенти відділення україністики Стамбульського університету, а також члени української громади в Стамбулі. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3770068-ukrainska-knizkova-policka-zavilasa-u-stambuli.html>

35. Українську книжкову полицку відкрили в Ірландії
[Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 4 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у Міській бібліотеці ірландського м. Лімерік відбулося урочисте відкриття Української книжкової полицки. Про це у Фейсбуці повідомило Посольство України в Ірландії. У заході взяли участь посол України Лариса Герасько, мер міста Лімерік Джеральд Мітчел і відповідальний бібліотекар Міської ради Лімеріка Бренда Фролі. Зауважено, що завдяки проєкту, який реалізовується під патронатом Першої Леді України Олени Зеленської, «Українські книжкові полицки» були відкриті у більш ніж 40 країнах світу. «Тепер така полицка з'явилася і в Ірландії. Сьогодні у третьому за чисельністю жителів місті Лімерік, а незабаром такі полицки з'являться ще й в столиці – місті Дублін та другому за чисельністю – місті Корк», – проінформували в диппредставництві. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3769684-ukrainsku-knizkovu-policku-vidkrili-v-irlandii.html>

36. Черкасець О. Зміни в українській орфографії: "росія" тепер можна писати з маленької [Електронний ресурс] / Олена Черкасець // Україна молода. – 2023. – 22 верес. – Електрон. дані. *Йдеться про рішення Національної комісії зі стандартів державної мови, відповідно до якого відтепер написання "росії" з маленької літери не буде вважатися відхиленням від норм української мови в текстах неофіційного характеру, а також помилкою не буде вважатися написання з малої літери назв "російська федерація", "росія", "москва", "московія", "московське царство", "російська імперія", "державна дума рф". У Національній комісії зі стандартів державної мови повідомили, що дійшли до означеного висновку, зважаючи на кілька факторів: героїчна боротьба українського народу; звернення у соцмережах віцепрем'єрки Ірини Верещук; згода від Інституту української мови НАН України та Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України.*

Текст:

<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/164/178352/>

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

17.10. 2023 р.